

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос адыга

макъ

1923-ро ильесим
пътхапзи
кынчегъажыгу кынджыны

№ 108 (22317)

2021-рэ ильэс

ШЭМБЭТ

МЭКЬУОГЬУМ и 19

ОСЭ ГЬЭНЭФАГЬЭ ИИЭП
Къыхэтутыгъехэр ыкли
нэмькі къзбархэр
тисайт ижүугъотэштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъээзет

ЗЭКІЭМИ АПШЬ

Аужырэ чэш-зыма-
фэм коронавиру-
сымкіэ Адыгеим
щысымэджагъэхэм
япчыагъэ лъэшэу зы-
кылэтыгъ. Сымэджэ-
щым хыльзэу чафэ-
хэрэми аахаюу
ыублагъ. Анахъэу
узыгъэгумэкынэу
щытыр зищылэнгъэ
зыдихыхэрэр на-
хыбэ зэрэхъухэрэр
ары.

Вакцинэр зыхягъэлхъэгъэ-
ныр зэкіэми апэу къештэгъэн
зэрэфаем ишыхъат уzym щыл-
нгъэу зыдихыхэрэм япчыагъэ.
Коронавирусым иштаммыкіэу
къыхагъэшыгъэхэр нахъ «баз-
джэу» зэрэштихэм ыкли нахъ
псынкіэу зэрэзэпахырэм апък
кыкыкіэ анахъ щынагъох. Уры-
сием къышашыгъэ вакцинэхэр
ахеми зэралэуцужхэрэр мэ-
дицинэм илофышэхэм таубытаг-
тэхээхэр къало.

Тыгъуасэ ехууллэу чэш-зы-
мафэм нэбгырэ 14 республи-
кэм къызысымэджагъ, нэбгы-
ри 9 реанимацием чэфагъ.
Зэпахырэ узхэмкіэ сымэджэ-
щым Мыекъуап щыщ бзыльфы-
гыттумэ апсэ щыхэкыгъ.

Мы пчыагъэхэр бэкэ нахъ
щынагъо джыри хъушууцых
республикэм щыпсэххэрэм са-
кыныгъэрэ гупшысекъ тэрээрэ

къызхамыгъафэхэмэ. Вакцинэр
ыпкіэ хэмьльзэу, аужылкъэм,
фэгъэктөнхэр ар зыхээзиль-
хъэхэрэм зафашыхэрэ уахъ-
тэр бгъефедэншъ, псауны-
гъэмкіэ уифеди удеупшысэ-
жын фае.

Зэпахырэ узыкіэмкіэ опера-

тивнэ штабын къызэритыгъэм-
кіэ, Адыгеим къызысымэджагъ-
эхэм япчыагъэ зэкіэмкі эн-
бгырэ 14837-рэ мэхъу. Анахъы-
бэр къалэу Мыекъуапкіэ —
нэбгырэ 5960-рэ, Тэхъутэмь-
къое районыр — 2046-рэ,
Кошхъэблэ районыр — 1096-рэ,

Красногвардейскэ районыр —
1051-рэ, Джэджэ районыр —
785-рэ, Адыгэкъалэ — 639-рэ,
Шэуджэн районыр — 557-рэ.

Джыре уахътэм зээлэхэрэм
япчыагъэ нэбгырэ 292-рэ мэхъу.
Зэкіэмкі зидунай зыхъожыгъ-
тээр нэбгырэ 225-рэ.

Мы пчыагъэхэм шъо, шъуи-
лахылхэр, шъуинэуасэхэр
къахэмьфэнхэр шъхъаджи
ыиэ иль.

Сурэтыр Мыекъопэ къэлэ
администрацием ипресс-ку-
лыкуу кытлэкигъэхъягъ.

КІЭЛЭЦЫКПУХЭМ ЯПСАУНЫГЪЭКІЭ ШЛОКІ ЗИМЫІ

Урысие Федерацием и Президент ЮФО-мкіэ иполномочнэ
лъыклоу Владимир Устиновым видеоселектор шыкіэм тетэу
УФ-м и Президент Кыблэ федеральнэ шъолырымкіэ и
Полномочнэ лъыкло дэжь щызэхэштэгъ Советын изэхэсигъо
тыгъуасэ зэрищаагъ.

Урысие Федерацием и Президентэ Владимир Путиним ублэ-
піэ классхэм ашеджэхэрэм ыпкіэ хэмьльзэу шхын стыр ятыгъэним
иоф тэрэзэу еджаплэхэм ашызэхэштэгъэнимкіэ иунашьохэр гъэцэ-
клагъэ зэрэхъухэрэм япхыгъэ тофыгохэм ахэпльагъэх. Мы зэу-
кіэм джащ фэдэу хэлэжьагъэх Уры-

сие Федерацием гъэсэнгъэмкіэ
иминистрэй Сергей Кравцовыр,
хабзэм ифедеральнэ къулькъухэм
яллыклохэр, шъолырхэм япашхэр.
Адыгеим ыцлэкіэ а тохтхабзэм
хэлэжьагъяа республикэм и Лышхъэу
Күмпүл Мурат.

(Икізүх я 3-рэ нэклүб. ит).

Гъэсэныгъэм иIoфыгъохэм атегущыIагъэх

Урысыем и Президентэу Владимир Путиныр УФ-м просвещениемкэ иминистрэу Сергей Кравцовым мы мафэхэм зэлукэгъу дырилагь.

Кэлэеѓаджэхэм федераль нэ тынхэр зераратыхэрэм, мы лъэнъикомкэ Ioфшэныр зэрэзехашэрэм, гумэкыгъо къеуцухэрэм, гурит еджапIехэм, кэлэцыкly ыгыпIехэм яшын зэрэлъыклатэрэм, нэмийкэ Ioфыгъохэм ахэр атегущыIагъэх.

Къэралыгъом ипащэ гъэсэнгъэм исистемэ пшъериль гъенэфагъэу къифигъеуцугъэхэр

гъэцкIэгъэнхэм шъольырхэм игъеклотыгъэу Ioф зерадашлэр министрэм къылуагь. Кэлэеѓаджэхэм (класснэ пащхэм) къатефэрэ тынхэр зекIэ игъом алэklагъахъэх, ар зэшохыгъэ зэрхъурэм лъяллэх ведомствэр, федеральнэ хэбзэлахъ къулыкъур, казначайствэр, нэмийкIхэр.

Демографиим ылъэнъикохэ Ioфхэм язытет нахышу зэрэхъ

хъугъэм къыхэкыкIэ 2010-рэ ильэсэм щегъэжагъэу кэлэеѓаджаклохэм ягчагъэ хэшшыкIэу хэхъуагь, непэ ахэр нэбгырэе миллион 16,5-рэ мэхъух, 2024-рэ ильэсэм ехъулэу агчагъэр миллион 18,3-м кэхъанэу агъенафаэ. Аш къыхэкыкIэ ятлонэрэ сменэу еджэхэрэм ягчагъэ нахышу бэ мыхъуным, ящэнерэр дэгъэзэжыгъэгъеним министрствэм ынаэ тиргъетыщ. Аш пае къэралыгъоунэ зэпхыныгъэм амалэу къытыхэр къизфагъэфедэштых, аш къыдыхэлтыгъэу непэрэ мафэм ехъулэу гъэсэнгъэм исистемэ ахьщэ тедзэу сомэ миллиард 300 фэдиз къыхальхъа.

Кэлэцыкly ыгыпIехэр пштээм, чыпIэ мини 112-рэ зилэшт учреждение 767-рэ мы ильэсэм ашыщт, чэзыур нахь макIэ хъуным пылтыштых. Джаш фэ-

дэу еджапIехэм Интернетыр къызфагъэфедэн амал яэнным анаэ зэрэтирагъетыщтыр министрэм хигъеунэфыкIыгь.

Непэрэ мафэм ехъулэу ублэпIэ классхэм арьсхэм зэкIэми ыпкIэ хэмьльэу шхынгъю стырхэр алэklагъахъэх. Аш фэдэ пшъериль къыгъеуцугь къэралыгъом ипащэ.

Мы лъэнъикомкэ чыпIехэм Ioфшэныр зэрэзэхашэрэм, аш даклоу кэлэцыкlyхэм аратырэ гъомылапхъэхэр шапхъэхэм зэрадиштэхэрэм ны-тыхэр лъиплъэнхэ амал яэн зэрэфаэр Владимир Путиным къыхигъетыщ.

Ны-тыхэм я Урысые ассоциации зэзэгъынгъэ дашыгъэу мышкэ пшъерильхэр зэрэзэшуахъхэр, Ioфшэныр нахь агъэльэшын гүхэл зэрэлээр С. Кравцовым къылуагь.

Зэнэкъоху «Ильэсэм икIэ-

лэеѓадж» зыфиорэр нахь гъэшэгъонэу, жыы кэлэту зэхээгъэн зэрэфаэр къэралыгъом ипащэ хигъеунэфыкIыгь.

Министрэм къызэриуагъэмкэ, мы зэнэкъоху щите-къуагъэхэр зэкIэ аугъоиагъяхъ, Ioфхъабзэр нахь гъэшэгъонэу хууным фытэгъэпсихъэгъэ пьогу картэ аштагь.

Гъэсэнгъэм исистемэ хэхъоныгъэхэр ышынхэмкэ, къэгъэлэгъонэу илэхэмкэ къэралыгъо анахь дэгъупшым ясатырэ хэуцонымкэ зэшшахъхэрэм, нэмийкэ Ioфыгъохэм лъэнъикохэр атегущыIагъэх. ТапекIэ министрствэм анахъеу ынаэ зытиргъетын фэе лъэнъикохэр, пшъерильхэр агъенэфагъэх. Зигугуу ашыгъэ пстэури шлокI имыIэу агъэцэкленхэ, Ioфшэныр лъагъэктотэн зэрэфаэр къэралыгъом ипащэ кэхъум къылуагь.

Кэлэцыкlyхэм япсауныгъэкIэ шЛокI зимыI

(ИкIэух).

Джаш фэдэу республикэм ыцIэкIэ щыIагъэх федераль нэ инспектор шъхъаIэу Сергей Дрокиныр, Адыгэ Республикэм и Премьер-министре игуадзэе Наталья Широковар, Адыгэ Республикэм и Лышхъэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ипащэу Владимир Свеженец, Адыгэ Республикэм гъэсэнгъэмэр шэнэнгъэмрэкэ иминистрэу Кээрэшэ Анзаур, Роспотребнадзоры Адыгэ Республикэмкэ ипащэу Сергей Завгороднер, АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр.

Зэхэсигъор къызэуихъизээ Владимир Устиновым къызэрэхигъэшыгъэмкэ, Урысыем и Президент ишпъерильхэр гъэцкIэгъэнхэм пае ренэу Ioфшэн гъэнэфагъэ зэшшахъ, мышкъыхеубытэ къэралыгъом ипащэ анахь мэхъанешхо зэритирэ пшъерильхэм зыкIэ ашыщыр — кэлэеѓаджаклохэм шхын стыр ятгъэнхэр.

«Къэсон слъэкIыщт кэлэеѓаджаклохэм ягъэшхэм шъольырхэм мидээу зэрэшшизэхшагъэр. Ау аш даклоу Роспотребнадзоры щыкIагъэхэр зилэ шъольыр заули къыхигъэшыгь. Мы пэлэе благъэхэм ахэр щыгъэзье гъэнхэ фэе. Хэукононгъэхэр зекIэ дамыгъэхэмэ, аужыкъэм уголовнэ Ioфхэр къапагъэтэджэн альэкIыщт. Зигугуу тшырэр кэлэцыкlyхэр, ахэм япсауныгъ ары. Джаш пае кэлэеѓадж-

клохэм ягъэшхэн иIoфыгъо ренэу анаэ тиргъетын фэе, мышкъыхеубытэх хэбзэухъумаклохэри», — къыхигъэшыгь Владимир Устиновым.

Урысые Федерацием и Президент Къыблэ федераль нэ шъольырхэмкэ и Полномочнэ лыкIо шъольырхэм ягъэхъэтэхэм ильэсэу къихъащтым еджапIехэр лъэнъико пстэумки фытэгъэпсихъанхэу, санитарнэ, машом зыкъимыштэним, гъэсэнгъэ зыщарагъэхтээрэ организациехэм террористическэ Ioфхъабзэхэр ашызэрамыхъанхэм япхыгъэ Ioфыгъохэр зэшшахъанхэу къафигъэптигь.

Урысые Федерацием гъэсэнгъэмкэ иминистрэ зэхэсигъом ильэхъан пшъериль зауле къыгъэнэфагь, анахъеу къыхигъэшыгъэхэм ашыщ кэлэеѓаджаклохэм шхын стыр алэkIэгъэхъэтэнир.

«Пстэуми алэу Урысые Федерацием и Президент пшъериль эхъулэу къыгъеуцугъэр тикIэлэцыкlyхэм япсауныгъэ изытет зэрэхъигъэхэр къыхигъэшыгъэн фэе. Арышь, Роспотребнадзоры къыхигъэшыгъэ щыкIагъэхэр, хэукононгъэхэр дэгъэзэжыгъэнхэмкэ Ioфшэныр жыгульэшшинау сышольыэу, аш даклоу кэлэцыкlyхэм ягъэшхэн щынэгъончъэу зэрэштыт

щтим ынаэ тедгъетын, аш пае гъомылапхъэхэр къаёкIэзигъахъэхэр зыфдэхэр тэрээзэу гъэшшигъэним мэхъанэ илэу Ѣшт», — къылуагь Сергей Кравцовын.

Зэхэсигъом ильэхъан Адыгэ им щыкIагъэ къыфальэгъуяа. Ау аш даклоу республикэм и Лышхъэ АР-м гъэсэнгъэмрэ ѢкIи шэныгъэмрэкэ и Министрствэ пшъериль фишыгъ яджаIехэм кэлэцыкlyхэм ягъэшхэн зэрэшшизэхшагъэр тэрэзээзэу аупльэклузэ ашынэу, мышхэхэ гъэмэфэ лъэхъаным кэлэцыкlyхэм языгъэпсэфыгъо ухатэ зэрэгъэкоштыри.

«Урысые Федерацием и Президент инашо икьюу гъэцкIагъэ зэрэхъуштим ильэс эджеIоу къихъащтым ынаэ тедгъетын фэе. ЕджапIехэм яшхапIехэр зекIэ гъэцкIэжыгъэнхэ, ныбжэу яём елтыгъэу ашхыштыри икьюу гъэунэнэфыгъиен фэе. Врачхэм язэфэхысыжхэм ялтыгъэу «диетическое» зыфалорэ шлокI эмтээ, зэтэутыгъэу кэлэцыкlyхэр гъэшхэгъэнхэм шъхъафэу ынаэ тетымыдээ хүштэп. А Ioфшэныр специалистхэр къихъэжъугъэлажъэх. Роспотребнадзоры ишэхъэ пстэуми адиштэу тикIэлэцыкlyхэм гъомылэхъэ тэрэз апэдгъохын зэрэфаэр тшыгъупшэ хүштэп. Сышольэу шунаэлэшэу а Ioфыгъиен тежуу гъэнхэ», — къылуагь Къумпиль Мурат.

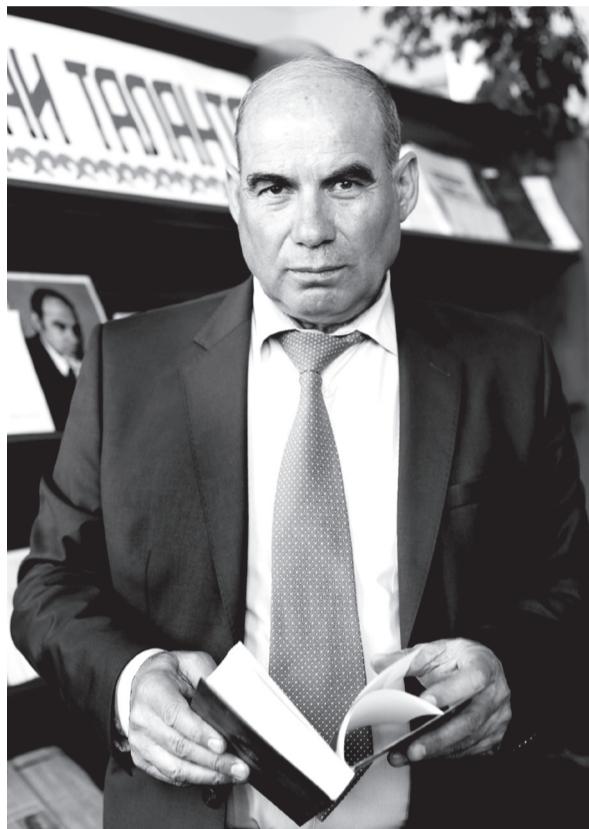
Шыгуу къэдгъэкъыжын: Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиныр 2020-рэ ильэсэм Йоныгъом къышгээжъагъэу ублэпIэ классхэм ашеджэрэ кэлэеѓаджаклохэм ыпкIэ хэмьльэх шхын стырхэр аратырэ хэхъон. Республикэм аш фэдэ кэлэцыкlyхэм ишигээжээкэло мини 9,5-мэ социаль нээлтийн ыпкIэгъум къыдилытэрэ Ioфхъэбээ гъэнэфагъэхэр адзээрханхэ фэе.

Адыгэ тхаклохэу мэкьюогъум къэхъугъэхэр

ИгупшиисэкIэ кIэлэцIыкIумэ адэгуашэ

Лыхэсэ Мухьдин ильэс 40-м къехъугъэу, иныбжыкIэгъустудентыгъом кыщегъэжьагъэу матхэ — мэусэ, щыIэнэгъэльэнкъуабэм зафэу атэлабэу; драматург — пьесэхэр етхых, цыф гушуагъори гумэкIри ашыкIигъэтхъэу; оредус — гущиэхэм ямызакъоу, нахыбэм ежь мэкъэмэ дахэр афешы; зэпыу имыIэу гупшиисэм лъэкIо, ар бъу пстэумкIи кызэтыргэшыкы, тинэнэжкхэм шхю хэмьльэу, къэбзэлъабзэу цыр зэрэджащтыгъэр гум кыгъекIэу.

Усаклор усэрэжь шылыкъеу умышлэбэр кылфэзыупкIепкI. Лыхэсэ Мухьдин мыш фэдэ гупшиисэкI хэхыгъэр езыгъэгьотыгъэр емызэшыкъэу юфышко зэрэзыдишIэжьагъэр ары, ымышлэрэм блэкIигъэп, кынгъотыгъ, зэригъэшшагъ, кIэупчагъ. Аүзэ зэлигъэкIагъ шынгъябэри, усэгэлхэгээ амалхэри.

Лыхэсэ Мухьдин Исмахилэ ыкъор Туецжоу районом ит куаджэу Хальзэкъуа мэкьюогъум и 14-м 1955-рэ ильэсм кыщихъуу, щеджагъ.

1975-рэ ильэсм щеъжэйагъэу ытхыхэрэх яхуутых. Имурад лъагъо пытэу тет. Непэ ар анах гугъапI къэзытырэ тхаклохэм ахалытэ литературэм хэшшикI фызиэ гэсагъэхэм, тхыльеджэхэм башшагъэ аш гу зылтатагъэр. Мухьдин ус тхиль дэгъубэ кынгъигъэйгъ, ахэм узыфэе гупшиисэр ахогъуатэ. Ипоэзие зэрэштигэу узэлтишэв творческ гушьхэгъомыл къэбээ щит. Ариба зыкIилор эжь усаклом: «Лэжкыгъэм фэдэу усэр сэлэжкы». Мухьдин таурыкIогъэ-псынклагъэм зыщдээзье, ытхыре сатырэ пэпчъ, усэр зэрэштигэу умыштэми, акыл-губзыгъагъэр хэутхындузагъ, гущиэ щэрио зэкIешшыхъагъэх. Аш фэдэ дэгъугъэ шапхъэр «икъугъ!» ылоу тысыжъэрэп, ренэу матхэ, ыпэкIе мапльэ. Иусэхэм ашыщыбэ композиторхэм оредышшом ралтхагъэх, къалох тиордэйдохэу Нэхэе Тэмэрэ, Лъацэр Римэ, нэмыхъеми, эжь усаклом мэкъямэр зыфишыгъэхэри илх.

Лыхэсэ Мухьдин пасэу, бгъэгум гупсэфыгъо къезымытырэ зэхшэлбэу цыфир зыгъэчэрхүхэрэм афэдэка-бээу, щыIэкI-псэукIем драмэри, чэфыгъо сэмэркъеури зэрэхтэхэр ышIеу, анах жанрэ хыльтэмкI зигзагъ, мышкIи юф ышIагъ. АдыгабзэкI ытхырэп римыгъэкью, урысыбзэм ригъэкIунхэм зыфишыгъэсагъ. Мыш дэжым кыхэзгъэшымэ, кынгъисомэ сшойгъу Мухьдин урысыбзэмрэ литературэмрэкI ыкIи адыгабзэмрэ адыгэ литературэмрэкI кIэлэгъэдже сэнхэхатыр Адыгэ къэралыгъо кIэлэгъэдже институтым филологи-емкI ифакультет очнэу щеджээ зэрэштизэригъэгьотыгъэр, еджэгъу ильэс 5-р пкIэнчжу зэримыгъэкIуагъэр. Ильэс 20-м Лыхэсэ Мухьдин мы предметхэмкI ригъэджаагъэх ыкIи завучэу, нэужум директорэу Пчыхъалыкъо гурит еджапIэм юф щишиагъ. Ригъэджаагъэхэм ашыщхэр непэ ежхэри цыф икъугъех, унахъохери, бынхэри ялх, ау кIэлэгъэдже анах гумэкIылэу, шIэнэгъэ куухэр зыIэлэлэу, адыгабзэр, адыгэ тарихыр, адыгэ литературэр зикIасэу, ахэр шу языгъэлтэгъуагъ, гупшиисакIем фэзыпIугъэхэм шуукI ыцI кырало.

КIэлэгъэдже шылыкъемкI еджаклохэр анах мэхъянэ зилх. Ахэр гъогу зафэ

тепщэнхэмкI апэрэр гущиэ Iэзэгъур ары. Уетыргузэ, уезаозэ цыфир бгъэдэон пльэкIыщтэп, дэхэ-дахэу еплон, гу лъебгъэтэн, ебгъэсэн ыкIи фэльэкIеу кынгъигъэхъагъэр уупльэкIууын, аш кIэбгъэгушууын фае, джащигъум шоноу ыпэкI лъыкIотшт.

Лыхэсэ Мухьдин кIэлэцIыкIууыни шылыкъеу афэтхагъ — усэхэр — тхыль-сыпхъэх, ильэсм иохтэ зэкIэлэцIохэр ашыгъэунэфыгъ. «Апэрэ осыр», «Кымаф», «Гээтхэ мафэр», «Ошхыр» зыфилохэрэр сурэтхыпхэе закIэх. КIэлэцIыкIумэ апае ытхыгъэхэр мыш фэдэ усэмкI кынгъиуухы:

**Мэзы гъунэм, мэзы гупчэм
сыщэусэ.**

**КIэлэцIыкIухэр,
сэсиусэ шьоркIэ пшиысэ:
Сэ сицыгъмэ,
бзыу оредыр стамэ тизэу,
Сэ сиуцмэ,
цумпэ пльяжыр сибгъэ дизэу,
КIэлэцIыкIухэр,
сэсиусэ шьоркIэ пшиысэ,
Шо шьуигугъэ кынгъиуухы**

сигушишэ.

(«КIэлэцIыкIухэр»)

Сабий цыкIу пэпчъ дунай гэдэхэу мы чым кынгъэрэхъэрэр ышIеу усаклом «Сабий» зыфилохэр усэ дэхэ дэдэр ыуусыгъ:

**Нэфзу, нэфзу
Нэфынабз!
Бзылжыием фэдэкIабз
Ныбэ цыкIур —
Шхъантэжжий,
Нэ хъураер —
Пырэжжий.**

Мухьдин зиххэхьогуу кIэлэцIыкIууын къяшIэкIыгъэ чыюпсым идэхагъе аригъашIеу иусэхэмкI аш итепльэ-шьуашэ дэгъоу къафелуатэ.

Мартыр

**Мартыр мэгъы,
Мартыр мэшхи,
Ишиуанэ пытууыгъ.
Мартым къеси,
Мартым къещхи,
Жыы зэблэхъум ыуукыгъ.
Нэбэ-набэу
Ос ныкъотхъум
Жъоғо бзыгъэхэр кыхэпльых.**

**Хыжы огур
Фыримыкъоу
Мафэр къэхъу нэгушхъаплы.**

Усаклом икъэлэмыпэ усэр сурэтэу тапашхъэ кынгъиууцаагъ. «Гээмада» зыфилохэр усэм уеджэмэ, нэм кыкIеу-цорэр шIэгъо закI:

**Идишшэ ощх
Ошэ-дэмэыш.
Зы хатэм щечхи,
Адырэр — гъуш.
Тыгъэр зыгъэшшырэр
Имэфэ гъогу,
Ичэш мэзагъо —
Нэгъэуплэгъ...**

(«Гээмада»)

Мыш фэдэ гущиэ зэрыбл дахэхэр кIэлэцIыкIууын эзбирау зэрэггашIэхэмэ, усэм кынгъиуатэрэв зэхахымэ, абзи күтэшт, локI-шыкIи, шIэнэгъи агъотышт.

Усуз «Нарт къэбархэр» зыфилохэрээ Мосэ цыкIур итэтжэв къэбарыбэм зэраригъэдэуэр, ахэм ар мыхъыеу зэрэдэуэр, лыхуухъэхэм ацIэхэр, яшыкIэхэр зэришIэхэрэр, зэрэшшошгэшIэгъонхэр къеуатэ. Ау Мосэ инэнэжь куо-хуа кынгъиуигъ ошх пчыкIе уаэм ичэтжьиуухэр ехьихэу ыуу. Тэтэжьир зыщэлэхэти, ое лъэшым хэтэу чэтыжжье цыкIуухэр унэм кырхажахых. «Мосэ агъотыжырэп, Мосэ жыы кынгъэжжырэп. ПчыкIэм ыгъэштагъэу пIэклор чIэгъым чIэс. Тэтэжьир мэшхыпцы, Нэнэжжыр мэццацI: — Ей, синарт лыхуухъыр, Шы бэлахь утес!

«Сырынэ», «Сасэ зегъэгүсэ», «Мосэ исомишь» зыфилохэрэр кIэлэцIыкIууын шыкIэгъэпсыкIеу ахэлхэр кынгъицIотыкIыгъэх. Мыхэм ушьый гъэнэфагъе ахэл: «Зыгъэгуссэмэ, сидах, Дэгъу ладжими уахэнэын, А шэн дэир хэмьнэжьмэ, лахь умыIеу укъэнэн!» — къицшо усэм ыкIэм. Пшьешшэхъые цыкIуумы зыбгъэгуссэмэн шу зэрэхмэмыльыр ышI мэхъу.

«Мосэ исомишь» зыфилохэр усэ цыкIур ижьирэ къебар лъапсэр зыхгъэчэрэгъуагъ. Мосэ кынгъицIафыхэрэми, зэрэпильхэмэ уасэ афимышIеу, зыми фэмысацIуу, зэкIэ ыкъутэмэ, чидзыжьиу щитыгъ. Итэтжэв аш гу лъити, мафэ горэм лахьо зыдящагъ, пагъэ, пшыгъэ шьэожьиер мэфэ ренэм, апэтигъе бывыхъэм. КызыэкIожхэм, «мыр уилэжжапIе» ыуу, сомишэ тэтэж кIэлэхъум ритыгъ. Мосэ цыкIур ахьщэр пытэу ыэ чибуытагъ. Ау тэтэжьир лаби, ритгээ сомишээр кынгъиши, машом пидзагъ. КIэлэцIыкIум куо-хуашхор кынгъиу... Тэтэжьир луушыпцыкIыгъ: «Сырыраз. Ахьщэм уасэу илэр непэ зэбгъэшIагъэ», — ыуагъ.

Усэхэу «Тыгъэ ощх», «Тыгъэр пасшьо куагъэ», нэмыхъиухэу тхыльым дэтхэри кIэлэцIыкIуу гультиэр кынгъиуущих, амьшэрэбэ кынгъиуатэрэх.

Сабийхэм, джыри еджакIэм мыкIохэрэ, анах якIасэр пшысэхэр ары. Мухьдин ар кынгъиуулоу пшиысэ дэхэ заулэ усэм ильэу афитхыгъ: «Къамзэгур», «Лыжжымрэ чыгыгымрэ», «Щыгъуунэм икъэбар», «Цокъэ плынжыр». Мыхэр кынгъиатэрэмкIи, бээзээрэхъэмкIи, ушьиуеу ахэлхынмкIи зыгъэдэлхэу, гъэшIэгъонх, кIэлэцIыкIууын амьшIэштагъэ шIэнэгъэхэр агъотых, щылакIэм нахь фытегъэпсхъягъэхэ мэхъу, адыгабзэр атхакумэ elo, ауээ, ежхэри къеджэхэ мэхъу.

Гущиэ дахэм, шьабэм плуныгъэ мэхъянэшхо ял, арыш, егъэджэн-плуныгъэ шьэрилтишээхъэрэхъагъэр тшош мэхъу. КIэлэцIыкIууын шуугуши, шуудж, шуукIэгъожьиущтэл.

Тхакло Лыхэсэ Мухьдини тапэки икъэлэмыпэ чанэу, тхыльыбэкIе тигъэгушонэу тигъэлъало.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Адыгабзэр джыри зы тхылъкэ нахь бай хъугъэ

Нэчэс Анжеликэ иапэрэ тхылъэу «Волшебный родник» зыфиорэр адигабзэкэ зэрэдээцкыжыгъ.

Ащ ильэтегъэуцо бэмышеу Мыекъуап щыкъуагь. «Псынэ-кэчъ халамэт» зыфиорэр, Адыгэ къэралыгъо телерадиокомпанием илофыше Унэрэкъо Гулэз зэридээцкыжыгъ.

Хъаламэтгъэр ыкы шылыгъагъэр, адыгэ тарихыр ыкы шэн-хабзэхэр, намысыр ыкы тэрээ зекуякээр зыщыхырыцгъэхэ тхыль гэшэгъоныр кэлэццыкъухэм апае тхыгъэ. Ау зыныбжъ хэхлотагъэхами ар ашлэгъешэгъонышт, зэгупшысэнхеу къыхахыштыр маклэп.

Адыгейим, Къэрэшэ-Щэрджэсүм язаслуженэ артисткэй Нэчэс Анжеликэ сэнаущыгъэу хэллээр зытшээрэ бэшлагъэ. Ар орэдкээлоным зэрэфэкъулаим даклоу, усэхэр, мэкъамэхэр ытхынхэри дэгъоу къыдехуцгъэ. Джи ащ иснаущыгъэ тхыль тхыннын фигъэзагь. Къыхэгъэшыгъэн фае сид фэдэ лъэнэйкүни ащ зэрифэшшуюашэу къызэрэдхъурэр.

Анжеликэ тхыль ытхынным егушигъэу, гухэлъэу зыдигъэгъэ щытыгъэп. Ау джыре сабийхэм тарихыр зэрамышээрэм, Нарт эпосын зэрэшмыгъуазэхэрэм къыхкэйу мыш фэдэ гупшигъэ къыфэуцгъэ.

— Пшишэр аужырэ шапхъэхэм адиштэу, ау лъепкэ тарихыр къешэкъигъэу щытынэ исхуухъагь. Тхыльым еджээрэм герой шхыалэу хэтхэм шулынэгъуныгъэ афишигъинным сыйгу

къыздедэу сидэлэжьагь, — къитфуатэ автор ныбжыкъим.

Нэчэс Анжеликэ тхылъыр гэшэгъонэу ыкы дахэу зэришыщтым ишыгъэу юф дишлагъ. Ащ шхьэу илэм къышгэжъягъэу, сюжетэу Ѣылхырыщыгъэр, нэклубгохэр зэрэшыгъэхэр, сурэтэу къыдехагъэхэр — пстэури зэкүжъэу гыгээсигъ.

— Тхылъыр урысыбзэкэ стхы зэхъум адыгабзэкэ зэдээцкыжынным сегупшысэштэгъэ. Ащ сэргээ мэхъанэшхо ил. Сильэпкэ икултурэ тлэклү нэмийлэми хэхъоныгъэ езгэшынным ар фэорышэ, ащ осэ ин фэсэшы. Зэдээцкыжын пшъэрылыр сипшьэшьэту фээзгэшшошагъ, — къитфуатэ Анжеликэ. — Иофир зэрэмыгынкээр къызгурьоштэгъэ, ау Гулэз ныдэлхыбызэр куоу зэришээрэм фэшл ар зэрифэшшуюашэу гыгэцкэлагь.

Авторым къызэриорэмкэ, тамыгъэхэр тэрээзэу хэгъэуцгъэнхэм бэрэ дэлэжьагъэх. Ашкэ бэзшэнэгъэлэжхээр 1-ынэгъу къафэхуцгъэх.

Адыгабзэкэ зэдээцкыгъэ тхыльи 100 къыдагъэгъигь. Талекли джыри пчъагъэм хагъэхъон альэкъышт.

«Псынэ-кэчъ халамэт» зыфиорэр тхылъыр шхьэхэмкэ зэтеутыгъ. Пшьэшэ цыклоу Мианэрэ иныбджэгъухэу хъэ цыклоу Пушокре шэу Пэтэрэз-

рэ къяхъулэрэ хъугъэшлагъэхэм тхылъыр къытегуцгыз. Ахэр нархэм ядуна амышахэу ифагъэх, ащ щалэгъуруери бэ. Тхыльым уеджээ шэн-хэбэзэшэгъэу зэригэхэм ялэхэм ашыгхэм уархыилэ.

— Адыгабзэм сырэлажьэ, ау зэдээцкыжынэр аперэу сүүштэгъ, — къитфуатэ Унэрэкъо Гулэз. — Сид фэдизэу бээр дэгъоу ошлэми, цыфхэр зэджэштхэу, уасэ зыфашигъын зэрифэшшуюашэу зэрэбгээтээрэзшытгээ угъэгумэкы. Тхыльым изэдээцкыжын охтабэхыгъэп, мэфитукэ адыгабзэм исльхагъ. Ау тамыгъэхэм ягъэуцун ауплээжхүнным бэрэ пылтыгъэх. Сэргээ нахь къин хъугъэр зэсэдээ-

кыжынныр арэп, тхыльым исжошт кэлэццыкъухэм зэраруыншт къэуякъэхэр згъэфедэнхэр ары. Къыхэгъэшыгъэн фае тхыгъээм сзыгааэр хэхтхэн фитынгъэ зэрэсимишэр, сипшээрылыр — урысыбзэкэ къэуягъэр тинвидэльхыбзэкэ зэсэдээцкыжынэр ары. Ащ даклоу, бээр нахь хыльэе къээшигъирэгүштэхэм зашысихъумэнным сыпылтыгъ.

Унэрэкъо Гулэз аперэ классым щегъэжьагъэу адигабзэм фэшагъэу къэтэджыгъ. Адыгэ классым щеджагъ, нэужым ныдэльхыбзэр нахь куоу зыщызэрагъэшээрэ лъепкэ факультетын Чэхагъагь. Ильэс 14 хъугъэу Адыгэ Республиком итеперадиокомпанием иоф щешэ.

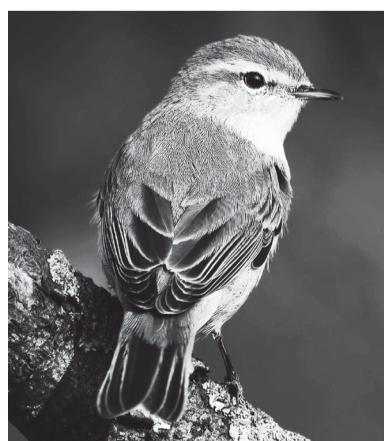
Адыгабзэр куоу зэришэрэр нафэ. Ныдэльхыбзэм фэгъэхыгъэ юфхъабзэхэм икласу ахэлажэ.

Адыгабзэкэ зэрадзэцкыжыгъэ тхылъэу «Псынэ-кэчъ халамэт» зыфиорэр ильэтегъэуцо кэлэццыкъухэр къырагъэблэгъагъэх. Тхыльым фэгъэхыгъэ упчлэхэр сабийхэм аратыгъэх ыкы джэуап тэрээзир къээшиорэм шүхъафтынхэр афагъэхъазыгъигъ. Джаш фэдэу, анах упчлэ гъэшэгъон къээтигъэ нэбгырищир къыхагъэшыгъ, урысыбзэкэ къыдэгъигъэ тхыльыр афагъэшшуюашагъ. Кэлэццыклоу къеклонгагъэхэм зэкэми ишлү-ишлүхэр аратыгъэх.

АБРЭДЖ Сэтэнай.

Заповедникым ушэтихэр щэклох

М. В. Ломоносовым ыцэ зыхырэ университетэу Москва дэтым иофышэ куп мы лъэхъаным Кавказ биосфернэ заповедникым орнитологическэ ушэтихэр щешэх. Шэнэгъэлэжхэм анахэу къыхахыгъэр Гъозэрыпльэ кыпэблэгъэ чыгухэр ары.

Купым ипащэр университетым инаучнэ иофышэ шхыалэу, биологическэ шэнэгъэхэмкэ кандидатэу Павел Квартальновыр ары. Шэнэгъэлэжхэм пшьэрыльэу ялэр Европэмрэ кавказ къушхъэхэмрэ ашыгсэурэ бзыу лъэпкэуу пеночка-теньковка зыфалорэр уахтэм епхыгъэ зэхъокыныгъэу фэхъухэрэм алтыпльэнхэр ыкы зэрэгшэнхэр ары.

Пеночкэхэм япсэулэхэр зэфэдэхэр, зыхэр къушхъэльагхэм ахэс, адрэхэр чыгуу

зэшхъэ-зашъохэм ащэпсэух. Уахтэу текыгъэм ыкы генетикэм ыльэнэйкъокэ укъинкымэ, теньковкэ купитуми ятеплэ, яорэд къэуякъэ, на бъохэр зэрашыхэрэр зэтэфэхэрэп. Шэнэгъэлэжхэм бзыу цыклоу къаубытых, амакъэхэр тыратхэх, алъакъохэм тамыгъэхэр апальхъэх, цэу атетыр шьо зэфэшхъафхэмкэ зэхагъэлъыкых. А тамыгъэхэмкэ кыкылэлъыклоу ушэтихэм теньковкэхэр къашэжыщых.

Орнитологхэм мэкъуогъумазэм ыкым нэс иоф ашлэшт. Пеночкэхэр Кавказ заповедникым кыышызэтенэгъэ бзыу-

хэм ашыщых, тичыопс зыгъэбайхэрэм ахальйтэх.

(Тикорр.).

Самбо

НЭЧЭРЭЗҮЕ ШЬАОМ ИДЖЭРЗ

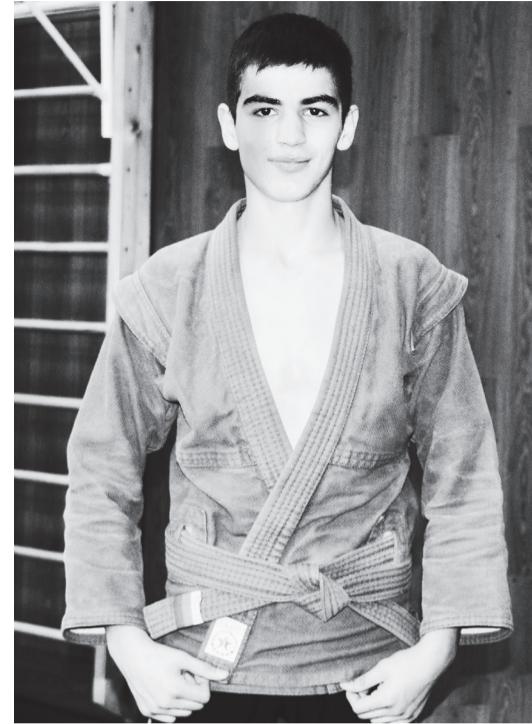
Урысыем иныбжыкэхэм я Спартакиадэ хэхьэрэ зэнэкъокур самбэмкэ мэкъуогъум и 16 — 18-м Казань щыкуагь.

Адыгэ Республикэм самбэмкэ спорт еджаплэ зыщызыгъэсэр Гъомлэшк Анзор кг 53-рэ къэзыщчыхээрэм якуп ящэнэрэ чыпілэр

къыщиҳыгъ. Гъомлэшк Алый-рэ Делэкъо Адамрэ бэнаклом итренерых.

Гъомлэшк Анзор Нэчэрэзүе щапнугъ, Адыгэ къэралыгъ

университетым и Мыеекъопэ къэралыгъ гуманитар-техническэ коллеж щеджэ. Нарт шьаом тыфэгушло, игъехъягъхэм ахигъэхъонену фэтэло.

Шы спортыр

Аферым, Налмэс!

Адыгейим икъэбертэе шы лъепкъэу Налмэсир дунэе къэгъэльэгъонэу «Иппосфера-2021-м» хэлажыи, ятонэрэ чыпілэр кыфагъэшьошагь.

Шы лъепкъхэм якъэгъэльэгъон Санкт-Петербург щыззахащагь. Урысыем, СНГ-м яшъольырхэм къаращыгъэ шы лъепкъ зэфэшхъаф 200-м нахыбэмэ зэхэшаклохэм улас афашыгъ.

Зэхэт йошланлэу «Шыу Хасэм» ишүүхэм Адыгэ Республиктэ фестиваль-зэнэкъокум къыщаъэльэгъуагь. Мэфи 4-м шы лъепкъхэм яллыгъяа. Зэлукэгъухэр шьооф зэхүхыгъэм щыкъуагъях. Конкурым, шыхэр зыхэлажыэхэрэ спектаклхэм, іепләсэм иеджаплэ, нэмыхкхэм ащизэнэкъокуагъях.

«Къэбертэе шы лъепкъыр» зыфилорэм Адыгейим, Къэбертэе-Бэлькъарым, Къэрэшэ-Щэрджэсүм яшыхэр хэлэжьагъяа. Кошхъаблэ щышэу Зыхъэ Руслан ишэу Налмэсым апэрэ чыпілэр къыдиҳыгъ.

Шы лъепкъ зэфэшхъафхуу зэнэкъокум анахэ дэгъуклэ щалтыгъэхэр фестивалым икъеух щыззераагъэшшагъяа. Налмэсым ятонэрэ чыпілэр къызэрэдихыгъэм тигъэгушуагь.

Къэралыгъо гъэпсыкіе илэу Адыгейир зыпсэурэр ильэси 100 зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ зэнэкъо-

Зэнэкъокум хэлэжьээти Налмэсир.

къухэм «Шыу Хасэр» ахэлэжьэшт. Гъэхъагъэу ўышыхэрэмкэ Адыгейим иштыхуу спортышхом лъагэу щиэтишт. Республике общественное движение «Адыгэ Хасэм»

итхаматэу Лымыщэкъо Рэмэзан къытиуагь шы спортым зөгъэущомбгүйгэным ехылгээгэе йоффхабзэхэм язэхщэнкэ унэшьохэхъяа зэрашыгъэхэр.

Самбо

Казань щыбэнэштых

Ермэлхъаблэ щыкъогъэ зэнэкъокум хэлэжьагъэхэр.

Кыблэм самбэмкэ изэнэкъокуу Ермэлхъаблэ щыззахащагь.

Ильэс 12 — 14 зыныбжь клалхэр, пшашъэхэр алырэгъум щыбэнагъяа. Клэлэеджэкто 400 фэдиз шьолтырым изэлүкэгъухэм ахэлэжьагь.

Адыгэ Республикэм иеджаплэхэм защызгъасэхэрэм медаль 12 зэнэкъокум къышидахыгъ.

Хъакъуй Эльдар, кг 50, Едидж Сэлым, кг 59-рэ, Давид Абиян, кг 71-рэ, апэрэ чыпілэр къыдахыгъяа. Тренерхэу А. Гъомлэшким, Р. Джарымэкъом, А. Джарымэкъом, О. Къадырым бэнаклохэр агъасэх.

Одиссей Федоренкэм, кг 35-рэ, Кыкы Долэт, кг 54-рэ, ятонэрэ чыпілэр къаахыгъяа. Тренерхэу И. Теуцожыр ыкы А. Хъабэхъур.

Лэххусэжъ Ислыам, кг 35-рэ, Нэгъуцу Мурат, кг 35-рэ, Хъатит Амир, кг 38-рэ, Шъеупцэкъо

Ибрахим, кг 46-рэ, Цундышк Салбый, кг 50, Ехуулэ Заур, кг 59-рэ, Кошкыу Рэмэзан, кг 71-м къехъу, ящэнэрэ чыпілэр къафагъэшшагъяа. Тренерхэу А. Мирзэм, Р. Джарымэкъом, А. Нэгъуцум, И. Нэгъоим, А. Хъабэхъум, С. Хъыщтым ныбжыкъэхэр зэнэкъокум фагъэхъазыгъ.

Хагъэунэфыкъырэ чыпілэр къыдэзэхъяа. Кыблэм ихэшшыкъыгъэ командэ хагъэхъагъяа, — къытиуагь Адыгэ Республике самбэмкэ спорт еджаплэ ипащэу, спортымкэ дунэе класс зиэ мастерхэу Делэкъо Адамэ.

— 2021-рэ ильэсийн Йоныгъо мазэм и 10 — 15-м Урысыем иныбжыкъэхэм самбэмкэ якіеух зэнэкъокуу Казань щыкъоштым кълэеджаклохэр хэлэжьэштых.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурубий.

Зэхэзыщагъэр ыкы къыдэзэхъяа:
Адыгэ Республиктэ лъепкъ Йофхэмкэ, Икыбай къэралхэм ашып-псүрэ тильэпкъэгъухэм адьырэз эзхыныгъэхэмкэ ыкы къэбар жууѓем иамалхэмкэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыгъэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм къаихырэ А4-кіэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэкъ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлтээ, шрифтыр 12-м нахь цыкынену Ѣытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкегъэкъюхы.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъяа:
Урысые Федерацием хэутын Йофхэмкэ, телефон-радиокъэтын-хэмкэ ыкы зэлты-їэсикъ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпіл гъэлоры-шапл, зэраушыхъяа номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаухытагъэр:
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000,
къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэкіэмкі пчъагъэр
4311
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1205

Хэутынм узшыкъэтхэну Ѣытэпхэрэхъ Ѣытэпхэрэхъ Ѣытэпхэрэхъ

Сыхъатыр 18.00
Зыщаухытагъэрэхъ Ѣытэпхэрэхъ Ѣытэпхэрэхъ

Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъяаим ишшэрильхэр зыгъэцакъэр

Мэцлэкъо
С. А.

Пшъэдэкъыр зыгъэхъазыр секретарыр

ЖакІэмикъо
А. З.